

Шоир Икром Отамурод номини мамлакатимиз мактабларда меҳнат қилаётган деярли барча ижодкор ўқитувчилар алоҳида хурмат билан тилга олишади. Бойси, шоир Республика ижодкор ўқитувчилар анжумани ташкил этилгандан бўён унафа қатнаниш, ижодни таълим-тарбия билан омутха тарзда олиб бораётган ўқитувчиларимизга ўз фикрлари, жўйли маслаҳатлари билан дадла берб ке-лаётir. Галдаги анжуман арафасида хурматли шоиримиз билан киглан субхатимиз ҳам асосан адабиёт ва таълим-тарбия мавзуси-да, улар ўртасидаги мутаносибликлар хусу-сида бўлди.

"ХОТИРЛАР – ЭНГ ҚИЙИН ТЕНГЛАМА..."

— Икром ака, якин орада Сизга мактаб сабоб берган ўқитувчи-устодларигиздан кимларни ўйлай олдингиз?

Бундай учрашувлар нималарни ёдин-гизга солади?

— Сал олдинроқ Комилон қишлоғида бир хешим туғиқиди. Узингиз биласиз, кариндошилик риштаси жудам мухим сифат. Уни асараш ва қадрига етиш лозим. Шунга бордим. Шаа ерда ўзимга тип ва адабиёт фанидан дарс берган муаллимим билан куришдим. Давранинг холироқ бир чеккасида ўтириб анча гурунлашидик. Математика фанидан сабоб ўргатган муаллимим кайтиш қилган экан. У кишининг ўларига бориб дуоғи фотига кильдим. Шунда хаёлим сипасида улуг юршиларимиздан бири Максуд Шайхзоданинг "кунлар ўтар биздан сўрамай" деган хикматга ўйргилган сатри айланади. Менга дарс берган муаллимиларимнинг айримларни энди ўйлуклиги дилимга юк солди. Одамзод, "сўрамай ўтайдиган кунлар" хисобида хотиралар дунёни ўйламида.

— Сал олдинроқ Комилон қишлоғида бир хешим туғиқиди. Узингиз биласиз, кариндошилик риштаси жудам мухим сифат. Уни асараш ва қадрига етиш лозим. Шунга бордим. Шаа ерда ўзимга тип ва адабиёт фанидан дарс берган муаллимим билан куришдим. Давранинг холироқ бир чеккасида ўтириб анча гурунлашидик. Математика фанидан сабоб ўргатган муаллимим кайтиш қилган экан. У кишининг ўларига бориб дуоғи фотига кильдим. Шунда хаёлим сипасида улуг юршиларимиздан бири Максуд Шайхзоданинг "кунлар ўтар биздан сўрамай" деган хикматга ўйргилган сатри айланади. Менга дарс берган муаллимиларимнинг айримларни энди ўйлуклиги дилимга юк солди. Одамзод, "сўрамай ўтайдиган кунлар" хисобида хотиралар дунёни ўйламида.

— Инсон шакланишида мактаб даврининг ўрнини қандай белгилайдиз?

— Мактаб — фаялият. Мактаб — инсон шакланиши даври фаюзиятининг юраги. Яна нимаям дейишиш мумкин. Аслини олтанды, шундай жихатлар борки, уларни тушунишиб ким, бирор бир нарсага киёслаб хам бўймайди. "Инсон шакланиши даври" да мактабнинг ўрнини хам худди шундай деб ўйлайман. Тўғриси, уни тушунишга олмайман, унни хеч бир нарса, беч бир жихатда менгзэймайман. Бу борада охизман.

— Сўнгига пайтада, айниқса шахар кўчлиларда кўчлилар ёшлиларинг гап-сузуларига, юриш-туришларига размсолар экансиз, уларнинг мумомала маданияти қашшоқлашиб кетаётганингни сезасиз? Буниниң сабаблари нимада деб ўйлайсиз?

Китоб ўқимаганинда деб биламан. Фикрни хушламаслиқда ва бунинг оқибати — фикрсизликда, деб биламан. Кўча доимо хон хаваслар, енгилтак мумалаларга кич бериади. Шунинг учун заман кўча дейилади-да. Кўча ўзноми билан кўча-да. Шундай бир хикмат бор экан: "Киши табиати арzon нарсага хиро кўяди, киммат нарса хакида фикат гапиради". Кўча муалласининг хатти-харакатининг ташкири ўйсина конкимай, ичкарига, ўйга кириши ёмон. Кангулга ўрнашиши ёмон. Ана шундан асрарни керак. Бунин битта бошта рост йўли — чин маънода китобга дўст тутиниш, китобга дилини очиш. Маълумки, хар бир халқда иккита ибодатхона мавжуд. Руҳият ибодатхоналари. Бирни — бошини саждага кўйдурган макон бўйса, иккичиши — китобхонадир. Кўчадаги ёшлар китобхонага кўпроқ киришиша яхши бўлади.

— Адабиётнинг тарбияда тутган роли қандай бўлиши керак, деб ўйлайсиз? Бугунги жамият адабиётдан йироклашиб кетмаятими?

— Ну, бевосита олдингив саволингизнинг давоми экан. Альбатта, катта бўлиши керак деб ўйлайман. Сабаби, адабиёт руҳи тарбиялайди. Доинишлардан бирлари айтганни каби "ҳар кимнинг қалбига ўз халқининг жаҳон киёфаси яшашини" тарбиялайди. Саволингизнинг иккинчи қисмига келасиз, ким билади, дайесиз. Балки, бу аksariyat "шарҳчилар" айтадигандек, ўтиш давранинг ҳосилидир. Балки, шундай бўлиши табий ҳолдир. Лекин, бир нарса борки, адабиёт ўқимаган жамиятда, аксариёт холда, адабиётдан кўра ўша жамият кўпроқ ютказади. Бойси, унда қадр, гурур, ётиқтод, эзгулик, ўзлини англаш тарзи сусади. Бу эса, маънавий қашшоқлик томон тортади. Маънавий қашшоқликнинг оқибати нималарга олиб келиши тарихи аён. Шунни хис этган ҳолда каралса, адабиётта ўтижек катта экан ва унга хайрхонли билан ўянини бориши жараени кечайтанин сезилиди.

— Анча йиллардан бўён XTB ташкилинига ижодкор ўқитувчilar анжумани ўтказилиб келинагати. Ўқитувчilarимиз ижодини мунтазам кузатиб келаётган шоир сифатидаги бундай анжуманлар самарасини қандай баҳолайсан? Сизинчага, ижодкор ўқитувчikim?

— Аввало, мамлакатимиз миқсисида муаллимларининг битикиларига ўтибор бериб, уларнинг хар йилини битта вилоядатда учрашибтириб турилиши максадидаги ташкил этилган мазкур анжуманинг узи жудам бир хайрли иш. Ушбу анжуманни сабаби мамлакатимизнинг турли бурчакларидаги фаолият кўстасётган, эх-хе канчалаб ижодкор музаллимлар бир-бирларининг ўзувларидан, тажрибларидан вонифи бўйиши. Колаверса, хар қайси ижодкор музаллимнинг мисолиди у ишлабтаган мактабнинг кадри пайдо бўлди. Ижодкор музаллимларни рабтагантириш муродиди Ҳалқ таълими va-зирлиги томонидан анжуман голибларига бериладиган "Ижодкор музаллим" нишони хам ахамиятга молик эди. Нимагадир, кейинча анжуманларда шу тўхтаб колди. Хар қалай давом эта яши бўларди. Ижодкор музаллимларни битикиларидан саралаб тузилган тўпламлар хам анъанага айланниб, мутазаммачик мавзул эди. Чунки шу ўтижордан хам қашинчларининг канглуга яна биг мааддат кувватига юргарди. Бу энди шунчаки бир мулоҳаза-да. Агар имкони бўнда деган гап-да. Энди яна бир савол сўрабисиз. "Ижодкор ўқитувчи ким?" деган. Бунга жавоби шул. Дарслик билан, дарсликни ўзи фикр ва кузатувларни билан тўлдирил олган, ўқицвиларни мустакил фикрлаша ёршиштира олган музаллим ижодкор. Шу сифат хамма музаллимларга наисбет этишини тилайман.

R.S. Сўхбатимиз сўнгига севимли шоиримиз ўзининг бир туркум янги шеърларини муштарилийларига учун тақдим этилар. Қўйида шоир ижодидан ушбу намуналар берилмоқда.

Сўхбатдош: Икром ИСКАНДАР

«АСАЛИМ»

— Браун афандим, нима учун сиз рафиқангизни доимо «асалим» дейсиз?

— Э, бирорад, ростини айтсан, асал мижозимга сира ёқмайди.

ГАРАНГОП ИШ

— Бечора Перкинснинг қулоги том битиб қолиби. Энди ишдан бўшатиб юбориша керак.

— Ишдан бўшатишнинг хожати йўк, шикоят бўлимига ўтказиб қўйишса, бемалол ишлайверади.

ОЗИДАН ИЛИНДИ

Ошик; — Менинг топиш-тутишмиз сизга ўхшаган нозанинлардан иккитасининг рўзегига этиши мумкин.

Маъшука; — Үндай бўлса, ойим хам биз билан бирга турар эканлар-да?

ЭҲТИЁТКОРЛИК

Професор; — Жонс, NO₂ нимани ифода этади?

Студент; — NO₂ми, ҳалиги... хм... Тилиминнинг учда турди...

Професор; — Үндай бўлса, дарорд туприб ташла, азот кислотаси-я!

ШИРИН СУҲБАТ

Хотин; — Эркак кишига бирор нарса дегудек бўлсанг, бу кулоғидан киради-ю, унисидан чиқиб кетади.

Эр; — Хотин кишига бир нарса дегудек бўлсанг, иккى кулоғидан киради-ю, оғиздан чиқади.

КУТИЛМАГАН САБАБ

— Мэрия унаштирилган ёндингиз. Тўйларингиз нега чўзилиб кетди?

— У менинг хоҳламади.

— Нахотки? Ахир, бадавлат тоганинги ўтага кўймадигизми? Унинг сўзини ерда колдиrolmasdi-ку?

— Хамма бало шунда-да. Мэри тоғамга тегиб кетди.

Янгиобод туманинг 8-мактабнинг инглиз тили ўқитувчи Камолиддин ОДИЛОВ таржимаси.

Бош мухаррир:

Халим САЙДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АХМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (бош мухаррир ўринбосари), Шукур ЖОНГОЕВ, Фарҳиддин КАРИМОВ (масъуль котиб), Курбоний МАТКУРБОНОВ, Усмонали МУСАЕВ, Абдулсатар РАХИМОВ (бош мухаррир ўринбосари), Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Нурулан УСМОНОВ, Саъдулла ҲАҚИМОВ, Ўтиқ ШОҲИМОВ

КУНИФИРОХ ЧАЛИНГУНЧА

(Дам олиш саҳифаси)

Икром ОТАМУРОД

Номард пой тошдайин ботиб,
ноҳақ шиква санчилар тидек.

Мен юрган йўл шеваси эзгу,
субугта сайисидир, сукутга таъбир.
Шикаст мөрханд сиркнинг сезги —
вужудида занглайди сабр.

Мен юрган йўл мискин, бечора
согинчга багрими очади пайдар.

Ўртаниб қайғудан, ғамдан, начора,
канглумдан бошланиб, канглумга қайтар.

Мен юрган йўл пешонасига
битилган армоннинг чайр битиги.

Ботади тиргалиб шонасига
қисматнинг кирк ўмок этити...

Мен юрган йўл...

Қарашларинг жонимга ўт
қалар раҳим қулмайин.

Қалдириҷом, гуноҳим ўт
бунча бағрим тилмайин.

Ko 'ngil bitiklari

Бўй чўзди дого хижрон
сабрим кўзга илмайин.

Согинчларим ғужон-ғужон,
кел, паймонам тўлмайин.

Зорим эшиг, дилим хоксор
Хазон янглиг сўлмайин.

Айроликлар ясаган дор
жонимга ўт бўлмайин.

Карашларинг жонимга ўт
қалар раҳим қулмайин.

Қалдириҷом, гуноҳим ўт
бунча бағрим тилмайин...

Орадан ўтиб неча бир йиллар,
Комилон дийдорингта тўйгали келдим.

Тўрғайлар, даштлар, кўзигуллар
кўксига бошимни кўйгали келдим.

Эслайман, ёдимга қилиб тавалло,
одамлар, ховлилар, дарахтлар барин.

Суриштириб, сўрайман бирма-бир, илло,
титклиб хотирим дафтарин.

Хотирим бағридан қарап мискина —
жар бўйида ўған ёғлиг гулхайри.

Канглумга сағир доклар ичинаран:
бузилиб кетган ўй, қайтмас йўл — айри.

Армонлар эқади дилимга ҳануз
октошимни ўйирлаган тунларинг.

Юзини самумлар чўкиб кетган бўз
тинглаб ётар йирог осмон унларин.

Канглум, бирга тотдик фаму фирғони,
неки бўлса бирга айладик баҳам.

Соғинник ёвудаги йирғони,
соғинник ийроғдаги ёвғуни ҳам.